DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)
den 25 februari 1999 *

I mål C-65/97,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Paolo Stancanelli, rättstjänsten, och Jean-Francis Pasquier, nationell tjänsteman med förordnande vid rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, biträdda av advokaten Alberto Dal Ferro, Vicenza, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Luxemburg,

sökande,

mot

Cascina Laura Sas di arch. Aldo Delbò e C., föremål för offentligt ackord, Casaleggio Novara (Italien), företrätt av god man,

och

Gariboldi Engineering Company Srl, i likvidation, Milano (Italien), genom likvidator Ester Dallarosa, företrädd av advokaterna Alberto Croze, Rodolfo Radice och Cristina Ravelli, Milano,

svarande,

* Rättegångsspråk: italienska.

angående en talan med stöd av artikel 181 i EG-fördraget om återbetalning av belopp som utbetalats enligt avtal nr BM 5/89 IT, vilket hävts av sökanden eftersom svaranden inte har fullgjort sina avtalsenliga förpliktelser,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-P. Puissochet (referent), samt domarna J. C. Moitinho de Almeida och C. Gulmann,

generaladvokat: A. Saggio,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 15 oktober 1998,

och efter att den 26 november 1998 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 14 februari 1997, med stöd av en skiljedomsklausul grundad på artikel 181 i EG-fördraget, väckt talan mot Cascina Laura Sas di arch. Aldo Delbò e C. (nedan kallat Cascina Laura), med säte i Casaleggio Novara i Italien, och Gariboldi Engineering Company Srl (nedan kallat Gariboldi), med säte i Milano i

Italien. Talan avser dels återbetalning av två förskott på totalt 479 134 ECU, vilka utbetalats av kommissionen till Cascina Laura för genomförande av ett projekt avseende gemensam framställning av elektricitet och värme ur biomassa som består av restprodukter av ris (strå och agnar), jämte ränta med 1 742 ECU per månad från den 31 juli 1990 tills full betalning sker, och dessutom 2 464 ECU per månad från den 20 april 1991 tills full betalning sker, dels att svaranden skall förpliktas att utbetala 100 000 ECU i skadestånd till kommissionen.

2 Genom handling som registrerades vid domstolens kansli den 23 april 1998 återkallade kommissionen talan i den del den avsåg Cascina Laura, vilket försatts i konkurs genom beslut av den 23 juni 1997, medan den dels vidhöll samtliga yrkanden gentemot Gariboldi, dels yrkade att domstolen skulle förplikta Cascina Laura att ersätta den del av rättegångskostnaderna som ankom på detta.

3 Den 1 juni 1990 ingick Europeiska ekonomiska gemenskapen, företrädd av kommissionen, avtal nr BM 5/89 IT (nedan kallat avtalet) med bolagen Cascina Laura, Gariboldi och Servizi Agroalimentare ed Ambiente Srl (nedan kallat SAA), vilka handlade gemensamt och solidariskt (nedan kallat kontrahenten). Avtalet ingicks med stöd av rådets förordning (EEG) nr 3640/85 av den 20 december 1985 om främjande genom finansiellt stöd av demonstrationsprojekt och industriella pilotprojekt inom energiområdet (EGT L 350, s. 29). I utbyte mot utbetalning av ett ekonomiskt stöd från Europeiska ekonomiska gemenskapen åtog sig kontrahenten genom detta avtal att utföra ett antal arbeten mellan december 1989 och juli 1991, vilka beskrivs i en bilaga till handlingen.

4 I artikel 4-3 i avtalet föreskrivs att kontrahenten inom tre månader från undertecknandet av avtalet och därefter varje halvår skall upprätta rapporter med en redogörelse för arbetets fortgång och en sammanställning av utgifterna.

5 Enligt artikel 8 i avtalet kan detta "hävas av kommissionen om kontrahenten inte uppfyller de skyldigheter som åligger denne med stöd av avtalet, i synnerhet i fall av bristande iakttagande av bestämmelserna i dess artikel 4-3. Denna hävning träder i kraft efter uppsägning som delgivits genom rekommenderat brev med mottagningsbevis, såvida avtalsförpliktelserna inte fullgörs inom en månad". I sådant fall skall enligt denna artikel "kontrahenten till kommissionen omedelbart återbetala de belopp som utbetalats som ekonomiskt stöd, jämte ränta från och med den dag då stödet erhölls ...". "Tillämplig räntesats är den som gäller vid Europeiska fonden för monetärt samarbete för dess transaktioner i ecu, vilken offentliggörs första arbetsdagen varje månad".

6 Enligt artikel 13 i avtalet kom parterna överens om att "Europeiska gemenskapernas domstol skall avgöra alla eventuella tvister om avtalets giltighet, tolkning eller tillämpning". Enligt artikel 14 skall italiensk lag gälla för avtalet.

7 Kommissionen gjorde först den 5 juli 1990 och sedan den 20 februari 1991 två utbetalningar till ett belopp om 204 031 ECU respektive 275 103 ECU på ett bankkonto öppnat i Cascina Lauras namn hos Banca Popolare di Intra (Sede di Novara). Dessa utbetalningar utgjorde förskott på gemenskapens bidrag till projektet.

8 Såsom framgick av kommissionens inspektion på platsen den 21 och den 22 juni 1993 hade projektet inte slutförts, trots att Gariboldi installerat viss teknisk utrustning, vilken dock inte ensam kunde göra att anläggningen fungerade.

9 Den 26 november 1993 sände kommissionen i enlighet med artikel 8 i avtalet en uppsägning till Cascina Laura och Gariboldi, vilken inledde hävningsförfarandet.

10 Enbart Gariboldi besvarade denna skrivelse och gjorde därvid gällande att det för sin del hade uppfyllt samtliga sina avtalsförpliktelser.

11 Den 18 januari 1994 försattes SAA i konkurs.

12 Genom skrivelse av den 27 april 1994, riktad till Cascina Laura och Gariboldi, hävde kommissionen avtalet och krävde återbetalning av de utbetalade beloppen jämte ränta. Någon sådan återbetalning skedde inte, trots flera påminnelser.

Återbetalningen av de utbetalade beloppen

13 Kommissionen, som i den senaste versionen av sina yrkanden begär att enbart Gariboldi skall förpliktas att till kommissionen återbetala det utbetalade beloppet jämte den ränta som föreskrivs i avtalet, anser att den, på grund av det gemensamma och solidariska ansvaret för de tre bolag som enligt avtalet utgör en och samma kontrahent, kan vända sig till vilket som helst av bolagen i fråga för att kräva fullgörelse av avtalet och, om detta inte lyckas, återbetalning av de utbetalade beloppen. Det solidaritetsförhållande som inrättats mellan bolagen har nämligen till verkan att skydda borgenärens rättigheter mot att på något sätt ifrågasättas på grund av de inbördes förhållandena inom den kontrahent som är gäldenär.

14 Gariboldi har inte bestridit att avtalet inte har fullgjorts, men har gjort gällande att det inte är ansvarigt för detta, eftersom det har levererat den utrustning som förväntades av det. Den bristande fullgörelsen sägs enbart bero på Cascina Lauras företrädares uppträdande. Gariboldi har vid flera tillfällen, utan resultat, påpekat detta uppträdande för kommissionen och har därigenom till fullo fullgjort sina skyldigheter.

15 Gariboldi hävdar dessutom att det inte har uppkommit någon skyldighet för bolaget att solidariskt återbetala det belopp som utbetalats till Cascina Laura, eftersom Gariboldi för sin del aldrig fått någon utbetalning från kommissionen och kommissionen aldrig har upplyst det om att en sådan utbetalning utförts till förmån för Cascina Laura, vilket dessutom inte enligt avtalet eller på annan grund hade befogenhet att företräda Gariboldi eller handla i dess namn.

16 Enligt Gariboldi har dess undertecknande av avtalet således enbart den innebörden att det utgör en borgen för Cascina Laura i dess avtalsförhållande med gemenskapen. I det sammanhanget skulle skyldigheten att garantera gäldenärsbolaget borgen inte längre gälla på grund av borgenärens vållande, då denne åsidosatt sin juridiska förpliktelse att kontrollera användningen av de utbetalade medlen, vilket helt skulle omöjliggöra regresstalan gentemot gäldenären.

17 Det skall vidare påpekas att enligt punkt 1 a i bilaga II till avtalet skall 204 031 ECU utbetalas som förskott inom 60 dagar från och med undertecknandet av avtalet till ett bankkonto som kontrahenten har öppnat i det syftet.

18 Såsom har angetts i punkt 7 i denna dom ägde denna utbetalning rum på ett bankkonto öppnat i Cascina Lauras namn hos Banca Popolare di Intra.

19 Gariboldi motsatte sig inte att Aldo Delbò, rättslig företrädare för Cascina Laura och SAA, på detta stadium var kommissionens enda motpart, vilket Gariboldi för övrigt medger i svaromålet. Cascina Laura girerade dessutom, efter att från kommissionen ha mottagit förskottet på 204 031 ECU — motsvarande 309 012 068 LIT — 297 038 483 LIT till Gariboldi, som accepterade detta utan invändningar. Slut ligen hade Gariboldi levererat och installerat utrustning avsedd för slutförandet av det projekt som avtalet gällde.

20 Av detta följer att Gariboldi under alla omständigheter i praktiken kan anses ha godtagit att kommissionen betalade in de belopp som enligt avtalet var upplupna på det bankkonto som öppnats i Cascina Lauras namn.

21 Det måste vidare konstateras att flera företags gemensamma och solidariska ansvar, när företagen tillsammans utgör en enda kontrahent i avtalsförhållandet med gemenskapen, juridiskt sett skiljer sig från ett rent borgensförhållande mellan skilda juridiska personer.

22 Vart och ett av de bolag som utgör den enda kontrahenten är, på grund av det solidaritetsförhållande som det har godtagit tillsammans med de övriga bolagen som befinner sig i samma situation, personligen förpliktat att uppfylla samtliga de skyldigheter som föreskrivs i avtalet om de övriga bolagen skulle gå i konkurs. Den fördelning av uppgifter som kan ha avtalats, men som inte framgår av avtalshandlingen, mellan de bolag som utgör kontrahenten kan inte med framgång åberopas av ett av dessa gentemot borgenären för att undandra sig skyldigheten att solidariskt ersätta de utbetalade beloppen i fall avtalet inte fullgörs. Av samma skäl kan inte det bolag vars avtalsrättsliga ansvar ifrågasätts åberopa den omständigheten att det personligen inte kan lastas för denna bristande fullgörelse.

23 Under dessa omständigheter medför utbetalningen av förskott till ett av de bolag som utgör den enda kontrahenten en skyldighet för vart och ett av dem att återbetala dessa förskott i det fall de skyldigheter som avtalats som motprestation inte fullgörs.

24 Utan att det är nödvändigt att ställa frågan om borgenären kan ha varit vållande, vilket i vilket fall som helst inte leder till att undanta svaranden från dennes skyldigheter enligt avtalet, har kommissionen således rätt att yrka att Gariboldi förpliktas att återbetala de belopp som utbetalats jämte avtalsenlig ränta.

25 Förskottets totala belopp uppgår till 479 134 ECU, vilket inte har bestridits.

Räntan

26 Enligt artikel 8 i avtalet är räntan förfallen till betalning från och med den dag då förskottet mottogs och skall beräknas enligt den räntesats som gäller vid Europeiska fonden för monetärt samarbete för dess transaktioner i ecu, vilken offentliggörs första arbetsdagen varje månad.

27 Följaktligen uppskattar kommissionen att räntan är förfallen till betalning från den 31 juli 1990 med en räntesats på 10,25 procent per år på beloppet 204 031 ECU och från den 20 april 1991 med en räntesats på 10,75 procent per år på beloppet 275 103 ECU. Räntebeloppet uppgick således till 1 742 ECU per månad från den 31 juli 1990, till vilket kommer 2 464 ECU per månad från den 20 april 1991, allt tills full betalning sker.

28 Eftersom Gariboldi inte på något sätt har bestridit detta och det inte av handlingarna i målet framgår någon omständighet som kan motivera ett ifrågasättande av att yrkandet är välgrundat, skall kommissionens yrkande bifallas i den del det avser räntebeloppet.

Skadeståndet

29 Kommissionen yrkar dessutom, med stöd av artikel 1453 i den italienska civillagen, att svaranden skall förpliktas att till kommissionen erlägga skadestånd med

100 000 ECU för den skada som den åsamkats på grund av att avtalet inte har fullgjorts. Skadan består enligt kommissionen av att gemenskapsmedel som hade kunnat utnyttjas för andra projekt har bundits utan att det funnits skäl för detta, av slöseri med personalresurser och av de skadliga följderna för institutionens anseende.

30 För att kunna pröva om detta yrkande är välgrundat skall det göras skillnad mellan den period som föregick hävningen av avtalet och den period som följde efter denna.

31 Vad beträffar den första perioden ger bestämmelserna i artiklarna 4-3 och 8 i avtalet i förening kommissionen möjlighet att i rimlig tid kunna vidta åtgärder med anledning av att kontrahenten inte har uppfyllt ingångna förpliktelser och att ensidigt och i förtid avsluta avtalsförhållandet. Kommissionen kan således inte av svaranden förvänta sig att denne åtar sig ansvaret för en skada som beror på kommissionens egna beslut eller dess egen passivitet.

32 Vad beträffar den period som följde efter hävningen av avtalet är situationen annorlunda, eftersom kontrahentens vägran att tillmötesgå begäran om återbetalning är av skadeståndsgrundande karaktär. Vad emellertid beträffar den omständigheten att gemenskapsmedel bundits utan att det funnits skäl för detta skall följande påpekas. Den dröjsmålsränta som åligger svaranden skall uppväga den ekonomiska skada som gemenskapen kan ha åsamkas på grund av dröjsmålet med betalningen. Vad beträffar den förlust av finansieringskällor som andra potentiella kontrahenter har åsamkats, saknar kommissionen grund att till sin fördel åberopa en eventuell skada som åsamkats tredje man.

33 Vad vidare beträffar den påstått olämpliga användningen av kommissionens personalresurser under domstolsfasen av tvisten är det viktigt att påpeka att de utgifter som parterna redovisat för förfarandet som sådana under alla omständigheter inte kan anses utgöra en skada som skiljer sig från rättegångskostnaderna.

34 Vad slutligen beträffar övriga påstådda skador har kommissionen inte på precist och övertygande sätt visat att sådana föreligger.

35 Kommissionens skadeståndsyrkande skall således ogillas.

Rättegångskostnader

36 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Svaranden har, vad beträffar huvuddelen av grunderna, tappat målet och skall därför ersätta rättegångskostnaderna.

37 Vad beträffar Cascina Laura skall det påpekas att enligt lydelsen av artikel 69.5 första stycket första meningen i rättegångsreglerna skall part som återkallar sin talan förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om den andra parten har yrkat detta i sitt yttrande över återkallelsen. På begäran av den part som återkallar sin talan skall emellertid kostnaderna bäras av den andra parten, om det anses skäligt på grund av dennes uppträdande.

38 I det förevarande fallet har Cascina Laura inte yttrat sig över återkallelsen. Dessutom berodde talan och kommissionens därpå följande delvisa återkallelse av talan på Cascina Lauras uppträdande. Cascina Laura skall således förpliktas att, solidariskt med Gariboldi, ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

följande dom:

1) Det antecknas att Europeiska gemenskapernas kommission har återkallat sin talan gentemot Cascina Laura Sas di arch. Aldo Delbò e C.

2) Gariboldi Engineering Company Srl förpliktas att till sökanden betala 479 134 ECU, jämte ränta med 1 742 ECU per månad från den 31 juli 1990, tills betalning sker, och med 2 464 ECU per månad från den 20 april 1991, tills betalning sker.

3) Talan ogillas i övriga delar.

4) Gariboldi Engineering Company Srl och Cascina Laura Sas di arch. Aldo Delbò e C. skall solidariskt ersätta rättegångskostnaderna.

Puissochet Moitinho de Almeida Gulmann

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 25 februari 1999.

R. Grass J.-P. Puissochet

Justitiesekreterare Ordförande på tredje avdelningen